

очувања и заштите „језгра“ за будуће нараштаје. Тај отклон потврђује и сам наслов збирке *Бежанијска коса*, али и истоимена песма којом се ова збирка завршава:

Бежанија будна, висока коса је
(А видик неважне детаље од-
страни)

Ко доведе превали, укопан остаје
На домаку, збринут, довед
онострани.

Бежанијска коса је, због тога, ме-
сто с којег се језгро види боље, јас-
није и чистије него из самог центра.

Литература

¹ Јана Алексић, „Меморијска жила по-
езије”, *Летопис Матице српске*, 499/1,
165–166.

² Алаида Асман, „О метафорици сећања”
прев. Александра Бајазетов-Вучен, *Реч*,
56/2, 1999, 121.

³ Исто, 121–122.

⁴ Драган Хамовић, *Лица једнине*, 24.

⁵ Исто, 23–24.

⁶ Ђорђо Сладоје, „Лирско освајање тра-
диције”, *Летопис Матице српске*, 499/4,
475.

⁷ Асман, 122.

⁸ Драган Хамовић, *Лица једнине*, 137.

⁹ Драган Хамовић, *Бежанијска коса*, 74.

Јелена С. Младеновић

РИТАМ И БЛУЗ МИ, БОГОРОДИЦЕ, ПЕВАЈ!

Драган Бошковић, *Ave Maria!*,
Издање аутора, Београд, 2018.

Поема са именом Богородице у
наслову, својеврстан је продужетак

и сажетак мултимедијалног бума
(или ту-дума), који је изазвала прет-
ходна збирка Драгана Бошковића.
Тамо где је *The Clash* застао, на том
месту је још једном проговорила
чежња за лично брзом помоћни-
цом. У времену садашњем, укрштају
се прошло и будуће, реализује ра-
није наговештена могућност, а у
њеном доласку чита долазак (и ост-
танак) оног који је дозива и који је
истовремено и сам дозиван: *и доћи
ћу, она ће доћи*. Песма „Јутро моје
Богородице тек долази” из претхо-
дне збирке, добила је свој одговор
у овој поеми. То је то јутро (од Ди-
совог из песме „Можда спава” до
јутра када на Вудстоку 1969. године
наступају Џеферсон Ерплејн), јутро
потпуног присуства – *Бићу ту као
онај који ћу бити ту (и бићеш ту
као онај који ћеш бити ту)*. Жеља
за чудом је услишена, у форми чи-
сте љубави испољена, када у апока-
липтичком часу преласка у вечност
престаје да постоји било шта друго
сем сажимања бескраја:

„и жене ће бити жене, деца само
деца,
мртви ће ходатим снебивајући се
да говоре, да кажу било шта:

поезија краја долази, само мук”

Бивајући у већ формираном, кле-
шовском универзуму, сатканом од
поткултурних и културних сигнума,
већ познатих и блиских метафора,
песнички свет ове поеме својом пре-
познатљивошћу обезбеђује читаоцу
извесну сигурност, да га брзи ритам
незауостављиве машинерије стихова
не одува, *јер краја нема*. Ономато-
пеје панка, метала, блуза, хард рока
и хард кора, умрежени стихови поз-
натих песама рокенрол лектире као
реплике из подвести, део су општег
штимунга актуелизованог песнич-
ког света. Тај вртоглави ритам пона-
вљања, брзине која не дозвољава да
се стихови раздвоје или откину, већ
само да се нижу, ствара недељивост
дживљаја, обезбеђују његову без-
временост, и у складу је са именом
Богородице, брзе помоћнице, *брже
од брзине светлости*, најбрже од
свих светих – *Богородица је најбржа,
зуууууу, м м м, треп!*

Јагодице прстију, најосетљивији
део тела, ускочиле из претходне
збирке као савршена мера чулности,
погодне су не само за читање већ и
за стварање (писање) овог песнич-

ког света. Последња граница телес-
ног, прво је место додира са оним
изван. На врховима прстију сустичу
се светови. Отуда се у овој поезији
потврда епифаније тражи у чул-
ном – *Доћи!* – и дешава се чудо као
пројава љубави и милости – *Ево ме,
дошла сам. Ave Maria!* је чудо – *И
бићу ту, Богородице, м м м, рано
изјутра ћу бити, бићемо ми, чудо
ће бити* – и оно одговара захтевима
оног који га призива. Зар свакоме
у Судњем дану Бог неће изгледати
управо онаквим каквим га је увек
замишљао (или га није замишљао)?!
И Богородица је остала лична, јер се
једино у сопственом срцу она може
спознати. Из срца песничког субје-
кта Бошковићеве поеме рођена је
Богородица Београдска, у црвеним
плитким старкама, и разликује се од
свеprisутне Богородице савремене
српске поезије. Она није безгласна
Госпа с ореолом, и овога јутра она
проговара, обраћа се песничком
субјекту онако како је он то желео,
као остварени потенцијал из *The
Clash-a – Мир њеног: Твоја сам!*

Кључни позив из ове збирке –
Доћи! – двосмеран је. Она долази да
би он дошао и он долази да би она
дошла. И када га пита: *Када ћеш
ми доћи*, одговара сопственим до-
ласком:

„ево је ту, ту, дошла је, Доћи, бе-
Боооо!

[...]

А ја, ја,

Драган, Иван, Марија

жив сам, верујем.

и доћи ћу, доћи.”

Сусрет са Богородицом описан је
као сусрет љубавника, неупоредив
јер је први и једини. Она, чије јев-
ванђеље чувају само старе гностич-
ке књиге, и која је тек на моменат
проговорила у *Јеванђељу по Луки*,
појављује се у неком новом и сасвим
лично облику. Владика Николај
Жички каже да њено јеванђеље и
није у речима, већ да је читав њен
живот заправо јеванђеље. Неизре-
цива је овим језиком, па и песнички
субјект жали због сопствене немоћи
када за тим језиком посегне: *Праш-
тајте што падам у језик*. Са друге
стране, песник може постојати једи-
но у речи и кроз реч, те зато он тра-
жи да проговори *на неком другом,
нашем језику*.

Ова поема је, такође, песма о

рађању песника. Из потенцијала забележеног у претходној збирци – *када бих био песник* – у стварности нове – *бићу заувек одложена реч* – он се рађа због ње – *записао бих, пишеш, записаћу*. Присуство песника је услов доласка Богородице – *Када бих био песник [...] Богородица [...] дошла би*, а пошто она заиста и долази, то значи да се истовремено, уз узбрани ритам бубњева, остварује и песничко биће: *ништа сам, волим, писаћу, бићу*.

Форма саме поеме је необична. То је поема-молитва, песма која позива другог, али пре свега химна у славу љубави:

„свака епидермална ћелија, сваки молекули и реч постаје рецептор за љубав”

То је и *химна доласка (hardcore Salut)*, испевана као химна сусрету, првом и последњем, коначном, одређеном непрекидношћу (*ноћ ће трајати недељама, / али неће бити меланхолије севера*). Поезија време сажима у вечност (*времена више неће бити*), у трептај као његову идеалну мерну јединицу, омеђену отварањем и затварањем очних капака, нечим посве људским и сасвим телесним. И отуда *треп* уместо *амин*, јер *нека тако буде* је немо или немушто (*амин ↔ нема*), а треп је тактилни знак, далеко чулнији од звука, будући да тишину разгрће својом муклошћу.

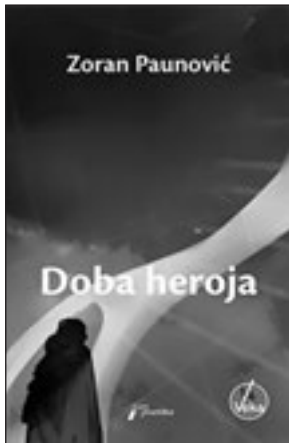
Треба, на крају, распарати шавове рукавица не би ли јагодице прстију провириле и додирнуле њима намењен свет, не би ли се ова песма из *потонулог Дисовог кофера* прочитала и утиснула у кожу којој је намењена, не би ли дошла Богородица, песма, не би ли се родио песник. А за то нам не треба време, већ нада за још треп-тај.

Тамара Бабић

СВАКО ДОБА ИМА СВОЈЕ ХЕРОЈЕ

Зоран Пауновић, *Доба хероја*,
Геопоетика, Београд, 2018.

Нова збирка есеја Зорана Пауновића *Доба хероја* за неке читаоце

можда не представља нешто ново јер су њени делови до сада већ објављени и познати свима који прате рад овог свестраног аутора и преводиоца. Међутим, специфична збијеност ових текстова је управо оно што привлачи људе оваквом штиву, знајући тачно шта може да се очекује. Пауновић је збирку насловио идејом коју кроз све текстове провлачи, а то је да су сви уметници о којима пише заиста и хероји свога, а и садашњег времена. Било да поверујемо аутору на почетку, или га пустимо да нас у ту мисао убеди, са убедљивом сигурношћу он верује да су они заиста хероји, што и образлаже. Хероји о којима пише нису само хероји ауторове генерације, и генерације пре њега, него и хероји неких будућих генерација, које ће тек увидети вредност ових уметника и њихов значај који не нестаје. Сви текстови су датирани и означавају битне прекретнице у животима уметника о којима пише – било да се ради о изласку албума, концерту или једноставно делима која су значајна. Културолошка повезаност и линије које је Пауновић пронашао међу ауторима о којима пише нису случајне или занемарљиве. Доказима које је изнео како би потврдио своје тврдње, показује нам како су чак и највећи уметници утицали једни на друге и како су њихови радови заиста слични управо онолико колико се и разликују. Оно што је наизглед неспојиво, довођењем до истих извора постаје јасна слика, и додатно приближава рад свих оних о којима аутор пише и које тумачи. Наравно, његово искуство у савременој књижевности довело је и до паралела које читаоцима на први поглед не би пале на памет, али се оне, након другог или трећег читања, уочавају јасније него

икада. Наравно, стил којим Пауновић пише чини ове текстове густим и слојевитим, са једне, али исто тако и лако проходним и лаким штивом са друге стране.

Можда и најбољи показатељ Пауновићевог познавања ситних детаља и онога што можда није опште познато, видимо већ у уводном есеју „Вилијам Блејк, дух који хода”. Дајући паралеле између Вилијама Блејка, Џима Цармуша и Џима Морисона, аутор започиње своје трагање кроз везе и спојнице аутора, дајући лајтмотив који се провлачи кроз остале текстове. Такозвана „врата перцепције” су нешто што је интересовало и интригирало све уметнике, почевши од Блејка, и настављало да голица машту свих наредних. Управо та самоспознаја је нешто за чиме су сви они који су стварали жудели и хтели да испитају како би се њихов стваралачки процес развијао даље и добио нови поглед на свет, али исто тако и поглед у њих саме. Упорност у тражењу кључа среће и инспирације заправо је била скривана у свим ауторима, и на њима је једино било да одлуче колико ће потрошити на пут до циља. Поетичке сличности ова три уметника, који су само на први поглед различити, налазе се управо у инспирацији коју су црпели из међусобних радова. Могло би се рећи да су ове везе само суштинска нагађања и да се то може пронаћи између било која два или три насумично одабрана аутора; међутим, читајући Пауновића, остајемо разуверени у било какве случајности када су ова три аутора у питању. Управо ситне повезнице које прерастају у нешто што је одредило тон и поетику ових аутора је оно што лаицима не полази за руком да пронађу, али нас зато аутор овог есеја доводи до очигледних веза које су многи пропустили. Вилијам Блејк за живота није био схваћен и читан, што се променило и послужило као одлична инспирација за све његове наследнике који су у њему тражили оно што нису могли да пронађу у својим савременицима. У Морисоновом бунтовничком маниру приметне су многобројне референце на разна читања и разумевање Блејка, чиме он ствара митологију за себе и гради везе које су само истински познаваоци Блејкових најбољих дела могли да растумаче. Такође, Блејк се наметнуо и Цармушу у стваралаштву,